

SLOVENSKI GLASNIK.

Cena polletna
1 gl. 35 kr.

Lepoznansko-podučen list.

Po pošti
1 gl. 50 kr.

Odgovorni vrednik in izdajatelj: Anton Janežič.

Št. 5.

V Celovcu 1. maja 1862.

VIII. zv.

Želje.

(Zložil Gr. Krek.)

Le enkrat priklical nazaj bi rad dneve,
Ko ptuje so bile mi vsakošnje reve,
Ko mamiči gledal v premilo sem lice,
In nježne po nji sem stegaval ročice,
Ko nisem poznal goljufij še in sveta,
Ki dade le malo, pa mnogo obeta.

Ah! ko bi le enkrat še mogel bit' dete,
Da tvoje poslušal bi, mamica, svete!
Serce bi z verigami terdno zapažil,
In misli bi svoje preskerbno ostražil,
Za svoje izvolil bi raje sramoto,
Da ptuja mi bila bi serca tesnota.

V samoti bi slavec mi pesmice peval,
Serce bojzljivo bi ž njimi ogreval,
Prijazne mi mesta bi bile neznane,
In ptuje skerbi in bridkosti in rane;
Domače bi živel in delal veselo,
Kar koli bi mlado serce poželego.

Oživljaj bi zjutraj pogled me danice,
Za dne bi mi solnce unemalo lice,
Zvečer na višavi bi luno pozdravil,
In misli bi svoje veselo ji pravil;
Zazibala ona bi v sladko me spanje
In v persi sadila prijetne mi sanje.

Pozabil tu svet bi, pozabil ljubezen,
Pozabil bi rane in serca bolezni,
Ko tiček na veji bi živel veselo,
Željá bi posvetnih serce ne imelo;
Življenje bi svoje tu čisto zamenjal,
Le strun bi prebirati nikdar ne jenjal.

Saj liro mi Modrica krasna je dala,
Prebirati strune mi je ukazala,
Zakaj bi nebeške zametal darove,
In branil se miljeno peti glasove,
Ki ona jih v mlado serce je vsadila,
In ž njimi po petju želje obudila.

Popeval narave bi rajske lepoto,
Življenja samotnega čudno sladkoto;
Spominjal se v strunah nekdanjih bi
časov,
In serca nesrečnega žalostnih glasov;
Kar koli bi želel, bi strunice
pele,
Ljubezni pa peti bi nikdar ne
smele.

Ljubezen nesrečnega me je storila,
Veselje iz serca mi je zapodila,
Ucepila v persi bridkostne je rane,
Ki želje zbudile so skrivne, neznane;
Zatoraj ljubezni ne smeje bi peti,
Ne smeje po sanjah bi več hrepeneti.

Takó bi preživel v samoti življenje,
Ogibalo mene se zmir bi terpljenje;
Ko prišla pa smert bi po mene nemila,
Še zadnja bi pesmica nji se glasila,
Potem pa bi duh moj zapustil nižave,
In vzdignil se kvišku bi v rajske
višave.

Ura bije, človeka pa ni!

(Domača pravljica, spisal Valentin Zarnik.)

They sate and listened silently
To hear the monster's tread. *)
Southey.

I.

„Meta! le ročno vozi, da do polnoči vsaj do brega priveslava. Mesec se je skrila za oblake. Mislim, da bova pred ko ne mokra, preden do srede Ižice prideva“, reče star čolnar mladi tanki deklici, ki je pri krmi čoln zavirala. Bila sta oba iz Iga. Mož je že od mladih nog kupčeval z drvni, ki jih je vsak tržni dan v Ljubljano spečeval. Bil je majhen, čokljat in poznalo se mu je na utrjenih rokah, da je že veliko veslal po Ljubljanskih vodah in dobro vedel za vsako globočino in krnico, za vsak grmiček in zraven tudi vedel strašne prigodbe, ki so se v tamnih nočeh predrznim čolnarjem pripetovale. Vedel je prigodbe iz starodavnih časov, ko še močvirje ni bilo suho, ko še ni ravna cesta proti Igu peljala in ko je le gosta šuma bregove Ižice in Ljubljanice obdajala. Ljubljanica in Ižica ste samotno tiho tekle, in stanovali so tu velikani vsake baže, vile in druge bitja čudne nature, ki so sicer vsak za se v svojem okrožji neomejeno vladali ali včasih se pa le hudo razprli in bojevali.

Stari čolnar položi veslo na stran, vzame pipo iz žepa in vsede se na sprednji konec, da bi si enmalo spočil, ker roke so mu že obnemogovale.

„No“, povzame na dalje „draga hčerka! kako ti kaj dopade v beli Ljubljani? Dolgo si se že veselila, zdaj se ti je spolnila želja — pa —“

Meta hoče odgovoriti, pa vidi očeta, da bi še nekaj radi povedali, nekaj, kar jim srce teži. Molcé jih gleda, ko jim je na enkrat besede zmanjkalo. Dolgo mož v tla strmi, kakor v tožnih mislih vtopljen, potem globoko zdihne, se naglo v stran obrne in debela solza se mu za ginjenje malo pripravnemu čolnarju utrne iz oči.

„Kaj vam je oče?“ s skrbnim glasom Meta povzame.

„Saj veš“, ginjeno odgovori, „mislil sem, da dobim morebiti danes kako pismo od Matija, pa mu ni duha ne sluha; Bog vé, morebiti je že pri tvoji ranci materi. Slišal sem, da so se nek hudo

*) Slov.: Sedeta in poslušata, ko pošast koraka.

zbili, in mi tako skoraj gotovo samega sina na Laškem zakopali. Kdo mi bo na stare dni pomagal? Sam sem že obnemogel, doli še spravim čoln doli; ali nazaj gredé mu nisem več kos, ker semtertje me že vije“.

Ni se mogel več držati; očetovsko srce je bilo preveč obteženo, in kapljo za kapljo si je začel brisati iz oči.

Tudi Meto je srce bolelo, ker pol leta je preteklo, kar je Matija osoda na nagloma v vojaški stan vrinila. Pa mlada narava nadvlada, posili se in smehljaje očeta popraša: „Kaj niste z menó zadovoljni, kaj morebiti prepočasi vozim? Danes je bilo še le prvikrat proti Ljubljani, nisem še dobro vajena in zato me je tudi tam, kjer se lžica in Ljubljanica stekate, v stran obrnilo. Še dva pota grem, pa bom že do dobrega znala in vam bom lahko brata nadomestovala, če ravno nisem tako močna. V Ljubljani, oče, povzdigne Meta besedo, mi pa zlo dopade. Mislila sem, ko sem jo včasih od daleč pregledovala in premerovala, da ni veliko večja od Iga; ko sem pa danes semtertje hodila in štacune ogledovala, gotovo bi se bila zgubila, ko bi me ne bili „pred flečkajnarškim mostom“ ogovorili.“

Metina šaljivost očeta zdrami in nekako lagleje odgovorijo: „Vidiš, Metka, to je prav lepo, da ti je dopadlo in morebiti te še včasih sebo vzamem; za zmiraj pa to zate ni. — Še jutri, če bo moč, poiščem si pomagagača.“

„Oh! kako sem se že veselila, da bom odslej saj enkrat vsak teden v Ljubljani, zdaj mi pa tako na hip vse nade poderate!“

„To ne gre tako — imam za vse gotovih vzrokov.“

„Ktere?“

„Tega ti še ne povem zdaj.“

„Zakaj pa ne?“ veli Meta, enmalo nejevoljna — „že vem, kaj mislite — en večer ste doma nekaj od povodneg—

Komaj to izusti, zasliši se ne daleč ploskanje po vodi — nekaj pogodrnja — in zopet vse potihne. Dež je bil enmalo poprej hudo udaril; pa kmalo se je spet zvedrilo in lesketeči odsev je iz tamne lžice polni luni nasproti migljjal.

Obema na enkrat vesli obstanete; plašno gledata okoli sebe in obračata ušesa proti raznim stranem, pa ni bilo moč ničesar zapaziti.

Ko se je Meta enmalo strahú oddahnila, popraša tiho očeta, ki so spet za veslo poprijeli in toliko ovirali, da čoln ni rakove poti začel: „Kaj je bilo? Kaj to pomeni? Pa ne, ko bi bil povodni mož za nama?!“

„Nič se ne boj!“ zavrnejo ji, „povodni mož to ni, je že kaj v vodo padlo, ali pa se je kaka riba pognala, ali pa so še celo drugi čolnarji zadej. Povodni mož pa ni; ta vse drugače prihrumi: kar pribrede jo, včasih tuli, potlej se pa za krm prime, ali se pa celo v čoln vsede, da se pelje, včasih se ga le drži in zraven moško koraka.“

„Kolikrat, oče, ste ga vi že vidili? ali ste ga morali že večkrat voziti? Unkrat zvečer ste nekaj pravili, pa nisem utegnila vas pazljivo poslušati. Zdajci mi kaj povejte, rada bi vas poslušala, saj se nama nikamor ne mudi, zvedrilo se je; da le toliko voziva, da nama čoln ne uide, do polnoči bova gotovo doma „na bregu“.

Tanka, nježna deklica ročno za veslo zgrabi in jame urno vodico na stran odrivati. Iz njenih tamnih oči je sijala nepopačenost in zapupnost v preljubega očeta, in ko je vzela pečo raz glavo, pokazale so se kite gostih, črnih las, ki so jo kakor krona okoli glave venčale. Z veseljem je obstal očetov pogled nad brhko hčerko, ktera se jim je zdela nicoj še veliko bolj zala. Imeli so jo pa tudi neizrečeno radi, huje rane bi jim ne bilo mogoče vsekati, kakor Metko zgubiti. Po sinovem odhodu v vojaščino je postala ona njih edina nada. Ker je že mater davno zgubila, bila je Meta svojemu staremu očetu z nepopisljivo otroško ljubeznijo vdana, ubogala je z veseljem vse, če so ji le pomignili. Ob tržnih dneh, ko so oče kupčevali, čula je včasih celo noč in jih s skrbjo pričakovala. Zmiraj se je bala, da bi ne utonili, ali pa, da bi se jim kaka druga nesreča ne pripetila, ker včasih pri dobrih trgih so se ga tudi precej nasrkali. Ko so pa domú dospeli, bile so prve besede: „Meta! ugani, kaj ti danes sv. Miklavž iz bele Ljubljane pošilja?“

Na njeno poprejšno prošnjo oče odgovoré: „Počakaj, da si spet pipico nabašem; potlej ti pa povem, kaj se je primerilo mojemu očetu in tvojemu staremu očetu — Bog jim daj večni mir in pokoj!“ Pravili so:

„Ko so enkrat z Vrhnike vozili gori na široki Ljubljanici, kjer še ti nisi bila, tedaj so precej časa povodnega moža peljali. Dolgo prej niso hotli verjeti, in so dosihmal zmiraj trdili, da so vse te pripovedke bose: takrat so se pa sami prepričali. Obrnejo se nazaj, kjer so šumenje začuli in pri svitli luni zagledajo moža, ki je bil ves kosmat in sila velik. Ljubljanico, ki je vendar tam taka, da z nobeno žrdjo do dna ne prideš, bredel je do kolena, in kmalo je bil pri čolnu. Grozno so se ga ustrašili, ker so slišali, da, če je količkaj ljut, čoln prevrne, ali pa čolnarja za pete zgrabi in naravnost v vodo vrže. Ko je nekoliko časa za čoln držé dalje korakal in take valove poganjal, da je čoln sam tekel, vsede se le nazadnje v krm, noge v vodo molé. Rekli so, da so takrat mislili, da vse skup se mora potopiti.“

Nadaljevali so: „Saj sem vendar že po dvanajst sežnjev naložil, pa me še nikoli ni tako težilo. — Zakliče mi: Le naglo vozi! Le naglo! — urno! — urno! — ročno! vidiš, poprej bova v obljubljeni deželi! Straha in groze poln z vso močjo za veslo zgrabim in veslam, da sem bil ves moker. Silno mi je bilo vroče in gledal sem pozneje, ali nisem krvavega pota potil; — čoln pa je tekel, kakor bi ga bila burja nesla! Kedar tako do globokega „tunfa“ prideva, že blizo Ižice, reče mi: Stoj! do tukaj je dosti, zdaj smo domá; le

dobro glej in pazi. Če se bodo bele pene za meno cedile, počasi vozi, in jutri zjutraj na „breg“ po plačilo pridi, pa dobro zapamti! ko bo že polni solnčni odsev. — Če pa zagledaš rudeče pene, pa jadraj hitro, kar je naj bolj mogoče!“ — Ko to izusti, ploskne v vodo. Pocedé se take pene, da so mi čoln daleč naprej splavile, bile so bele. — Mene še le zdaj prava groza spreletí, še hitreje jamem veslati in dospel sem do doma v poldrugi uri, za kar sem sicer dobre tri potreboval. Bil sem pa tudi tak, kakor bi se bil iz groba vrnil, padel sem na klop in nisem se skoraj zavedel. Pripovedal sem potem, ko sem se enmalo oddahnil, dogodke te noči svoji ženi, ktera se je le za plačilo brinila in uganjevala, kaj da bo: ali bo zlato, ali srebro, ali škrlat. Zjutraj, ko je že solnce sijalo, prebudim se in vidim ženo s kislim obrazom pri postelji stati. Poprašam, kaj da ji je? Odgovori mi, da je bila že na vse zgodaj „na bregu“, ko se še ni solnce iz za gor pokazalo. Zagledam črn velik pisker, pripoveduje mi dalje, ročno tje tečem in vidim noter samo oglje. Jezna ga zgrabim in vržem v vodo. V tem trenutku ravno solnce dobro posije, in voda se jame blisketati; pod noge pogledam in tri lesketeče vogle, ki so na kraj padli, poberem; vidiš jih, pristavi, in mi tri cekine pokaže. Nejevoljen sem se jel nad njeno lakomnostjo in nepotrpežljivostjo togotiti, pa bilo je prepozno, pravi trenutek sreče je bil za zmiraj zamujen!“

„To so mi tvoj stari oče pripovedovali,“ pristavi čolnar.

„Kaj pa vi sami“, vpraša radovedna in enmalo preplašena deklica, „ali ga še niste nikoli vidili? Ali —“

Spet se sliši ploskanje in mrmranje — postane ropot, kakor da bi se bila skala odrušila in se z grmenjem v vodo zavalila — viditi ni bilo nič — kmalo vse zopet potihne.

„Oh, oče! mene je grozno strah,“ reče Meta; „bojim se, da bi se kaka pošast nama za krm ne obesila.“

„Ne boj se,“ tolažijo jo oče, „sva že daleč v Ižici in tu sem jo le malokterikrat pribrodi. Gotovo je truma drugih čolnarjev za nama, ki so danes bolj židane volje.“

„Kje pa stanujejo povodni možje in kje jih je največ?“ poprašuje čedalje bolj radovedna Meta.

„Naj več jih je proti Vrhniki, kjer je v Ljublanici toliko globocih tunfov, posebno v Grmezu: to je ta hribec proti sv. Ani. Tù, pravijo, je njih prava domačija in stanuje njih cela rodovina, imajo žene in otroke. V Krimu pa stanuje Krimski mož, od kterega pravijo, da je še veliko večí. Vlada v celi Krimski gori, prikazuje se drvarjem večidel, kedar grmi in treska, in marsikterega prekucne. Velikokrat se pa Krimski in povodni mož srečata in strašno zbijeta; gorjé takrat čolnarju, če je s čolnom z drvni napolnjenim, blizo — ta jih gotovo več ne prodaja.“

„Oče“, povzame Meta, „uni teden sem jaz blizo „brega“ krave vračala in sem za grmom vidila majhna, kosmata fantička, ki sta se

tik Ižice igrala. Stopim enmalo bliže, ob grm zadenem, zashišita me in planeta kakor žabi v vodo in ni jih bilo več na spregled —".

„Kaj, povodne dečke si vidila?! res!? pa mi še nisi nič povedala! Da sem jaz to vedil, ne bi bil te vzela v Ljubljano, to je najbolj nevarno, posebno pa če se takim dekletam prikažejo. Le nikdar več tako doli k vodi ne goni!“

Pri takem pogovoru sta se že daleč po Ižici pomaknila in vidil se je že razločno visoki stolp domače fare. Nebo se je spet jelo v oblake zavijati. Močvirje je bilo samotno, tiho; bilo je navdihnjeno s to tožno, rekel bi, britko in ob enem veličastno poezijo — poezijo, ki nam srce z neko nepopisljivo melanholijo navdaja. Bravka ali bravec! predstavi si obraz temnozeleno obširne planjave — nebo je na pol s črnimi oblaki prepreženo, ura se polnoči bliža — včasih luna, pravo solnce k temu obrazu, elegično na samotno ladijo čolnarjevo posije, le semtertje kako drevesce na samem kakor puščavnika ugledaš; vode so temne, globoke, še kakor pravljica vediti hoče, marsikje brez dna in težko razločiš, ali na desno ali na levo tečejo. V ti čudni naravi se samega čutiš, nekaka groza te sprehaja in nenadama se ti pred oči stavijo spevi Osiana, Fingalovega sina, ali pa daljne neizmerne prerije poleg bregov reke Misisipi ali Misuri, ktere nam je Cooper z vso bogatijo svoje nevsahljive fantazije z neizrekljivo leske-tečimi barvami izrisal.

Tudi našega prostega čolnarja so čudne misli navdajale. Utihnil je mož, viditi mu je bilo, da je premišljeval te čudovite vode, ktere je že tolikokrat prevozil in v kterih še le vendar ni bil prav domá; marsikrat je pogledal klobuku izpod širocih krajev, če se mu kak neljub gost ne bliža. Zdrami se počasi, vstane, vtakne pipo v žep in spet dobro za veslo poprime. Hčerko pa z besedami spodbada: „No Meta! le hitro, kmalo bova na cilju in koncu!“

Ali komaj to izusti, puhne mu Meta v naročje in komaj izklikne: „Oh, oče, varujte! varujte me!“

Čolnar, kakor okamnjen proti krmi strmi, vidi moža kosmatega, velikega, kakor smreko, oči se mu svetijo, kakor baklje. Bredel je k čolnu, v roci pa je držal izrovano vrbo in zarujove, da se je daleč po planjavi razlegalo: „Ti, le hitro! le hitro! le hitro! Meni je Krimski mož vse pobral, ženo in otroke, pa jaz se bom nicoj maščeval! Ti le hitro vozi, da tudi tebi ta Krimec hčeri ne vzame!“

Napoti se naravnost proti visokemu Krimu; slišalo se je še dolgo, ko je po močvirju cokljal.

Čoln je obstal, stari Anton je ostrmel, kri mu je zastala in pretekle so nektre minute, preden se je zavedel.

Z močjo človeka v smrtni nevarnosti zastavi spet veslo in tekkel je čoln, kakor naj huje zakurjeni parobrod.

II.

Kakor povsod na Slovenskem, tako so tudi Ižanski fantje jako živi, rekel bi, tako da jim jih je malo para. Vasovali so cele noči in se posebno radi dekletam okoli spavališč potikali, ker minul je božič in nastopil „presveti“ predpust, čas ponočnega gibanja po vaséh in po mestih. Pričeli so se ženiti in ženili so se brez konca in kraja; hodili so brez prenehanja na „razgled“, ali porok se je pa le vendar malo zmotalo.

Dve devi ste posebno navdušenost Ižanskih junakov vnemale: devi, v očéh naših Ižancov tako krasne, da bi bil vsakdo med njimi z znanim Parisovim zlatim jabelkom v peklenske zadrege prišel, ko bi bilo treba se za eno odločiti. Prva je bila hči starega čolnarja Antona, nam že znana Meta, druga pa po hišnem priimku občnoznanana: Studencova Polonica.

Kakor sem rekel, bile ste po enoglasni sodbi domače vasi in vseh podružnic prve dike cele fare. Razloček med njima je bil, da je bila Meta tri leta mlajši, v značaju tiha in molččca, v premoženju le za vsakdanje potrebe obdarovana, kar ni ravno ne v sedanjih, ne v starodavnih časih znamenito priporočilo za ženina.

Ali zato je pa imela dobro ime, in kaj je že to vredno pri deklici, ki šteje 19 let in je bila še tako srečna, uiti jezikom starih „brumnih“ ženic, ki so z nekim čudnim, dozdam še ne stuhtanim mazilom namazani.

Ali gorjé Polonici, ko so se ob nedeljah popoldne po kerščanskem nauku pred cerkvijo stare samice in vdove zbrale! — Ta je pravila: kaj je na zadnjem sejmu v Tomišlu kupila in komu vse razdelila; druga je pristavila, kdo jo je nazaj spremljal. Ko pa tretja še pristavi: Ravno polnoči je bila, ko je memo mojega okna domu drdrala, ne sliši se kar družega iz dvanajsterih ust nego: Oh! Oh! — Ena se celo prekriža, ponižno, kakor colnar v tempeljnu, oči k nebesom povzdigne in zdihne mrmraje: Bog se usmili njene duše, ker je svet zdaj na čudne viže poréden!

Star pregovor že pravi, kar ljudje veliko govorijo, je rado res. — Akoravno 22 let stara, je Polonica že marsiktereга za nos zvodila, kar ravno ni bilo čuda. Bila je lepa in naj bogatejša v fari; imela je prvo krémo v vasi, kjer ste z materjo tabernale — oče so ji že pred nekoliko leti umrli, in ji, samemu otroku, dva lepa grunta in, kakor je šla govorica, nekaj žakeljcev plesnjevih petic zapustili.

Pri Studencu se ni skoraj nikoli prazna miza ali klop ugledala, ker rězni doleneц, sladki ipavec in prelepa zgovorna, šaljiva Polonica so proti desetim na večer jako prostorno sobo s fanti tako napolnili, da se skoraj ni bilo mogoče gibati. Studencovo mater je po devetih vselej tak zaspanec posilil, da se niso mogli več po koncu držati; in

potem je Polonica neomejeno kraljevala do ene ali dveh po polnoči, ker poprej so se fantje pred pustom malokdaj razšli. Pri Polonici je bilo središče, kjer so se vsi namisliki in naklepi skovali; ona je bila živa kronika vseh zanimivih dogodkov, ki so Izansko mladež zadevali; poznala je skoraj zaveze vseh src. Kolikokrat se je smejala, ko je čula, kake spletke se zoper to ali uno njeno sosednjo delajo!

Da so si vsi ljudje v glavnih zadevah življenja enaki, bodi si vaščani ali naj „viši“ aristokrati, to je že davno znano. Da si je lepi spol od korenjaškega še bolj podoben, mislim, ne bo mi tudi nihče oporekal. Razloček je le ta, da se dame od „haute volée“ v salonu pri kupici kofeta ali čaja pomenijo, koliko zaročil, porok in družih zavez bo ta predpust, vaščanke pa to poglavje popoldne pri perilu ali zvečer pri vodnjaku v red spravijo.

Bilo je nek večer po novem letu, kateri prav za prav, to sem že pozabil, ko je Lovričeva Micka, samica, ki je že polovico stoletja za seboj imela, ravno drugi vrč v škafo zlila. Zraven je pa tako z ustnicama migala, kakor da bi hotla na vsak način komu, če drugemu ne, vsaj mrzlemu zraku, nekaj neznano mikavnega povedati, kar ji ni pri srcu mira in pokoja dajalo. — K sreči se ji pridruži njena največja prijateljica, stara Puhenca, tudi s škafo na glavi, žena, ki je bila zavoljo svoje radovednosti in svojega klepetanja v celi fari naj bolj glasovita.

Komaj jo Micka ugleda, naglo vrč na tla postavi, z rokama ploskne in prične: „Kje si bila vendar tako dolgo? Kar celi dan te ni na spregled! — Ovbe! — Pa kaj sem že hotla povedati? — pač res, kar sem ti že pred adventom pravila, postala je zdaj resnica: Štembalovega Andreja bodo v nedeljo s Antonovo Meto klicali!“

Puhenca kar ostrmi, škafo se ji skoraj z glave zmuzne, sicer tako gladki jeziček se ji odpove, družega ne izreče, nego: „Pa Meto bo jemal!! kaj Polonica poreče?!“

Zdaj si enmalo oddahne in nadaljuje: „Take pa še ne! Štembalov Andrej! — ki sam pet čolnov in dve ladji premore, ki noter doli na Hrvaško z žitom kupčuje, ki ima osem konj, ki je najbolj zal fant cele vasi! — Pa Meto?! — ki še par volov vrednosti ne dobi, četrt grunta je še starega; Bog ve, kakšne muhe mu hodijo po glavi, morebiti se Anton sam še enkrat ženi! — Pa kaj bo Polonica rekla?“ nadaljuje, „saj se že vendar več kakor pet let štimata; vsak večer do polnoči tam pretiči, in kar v Ljubljani zasluži, vse pri Studencu pusti. — Lejte si, kdo bi bil kaj tacega mislil?! — Pa prav je — je že prav tej ošabni Studenčovki, toliko jih je ona za nos zvodila, zdaj je pa sama enkrat na planem ostala!“ Krohotaje se, riba si veselja stara ženica rokó.

Na to spet Lavričeva Micka pravi: „Kar se ni nikomur sanjalo, to sem jaz že davno vedla. — Andrej ni nikoli veliko maral za Polonico, ker je dobro vedel, kako da je lahka. Da še vedno tje zahaja,

to ni nič čudnega. — Stara krčma je, dobro vino, dobra postrežba in on je naj bliži sosed Studencovim. Polonica, se vé, še nič ne vé, in misli, da je Andrej še teh misli, kakor pred dvema leti — ali kar jo je iz Tomišla tisti neznani človek nazaj spremljal, pa je vse preč! — Pred dvema leti je bila Meta še otrok; kako zala deklina je pa zdaj! To je Andreja vsega prenaradilo. Pravil je že davno sam našemu Francelnu, ki mu je največi prijatelj, da mu Meta grozno dopade, da se je bo lotil, čeravno ni bogata, ker tako sam pol Iga premore. — Le poglej v cerkvi, kako se ji Andrej vedno bliža in kako Meto rudečica obleti, kedar se z očmi vjameta. Iz klopi pod prižnico se dobro vidi, kar se pri desnem stranskem altarju godi. — In zadnjič v Tomišel jo je Andrej tje in sem spremlil. — Danes popoldne pa, ravno preden sem na vodo šla, našega Francelna na poti srečam, ki pravi: Teta! Meta in Andrej bota v nedeljo prvokrat na oklicu, pisma so že narejene.“

„Lejte si, pa kako na tihem so vse to zmotali!“ dostavi Puhenca.

Da je že davno angeljčesčenje odzvonilo, ko ste naši prijatelji pri vodnjaku s praznimi škafi stale, tega mi ni treba praviti. Tudi njune kombinacije in doslednosti, ki ste jih iz tega sila važnega dogodka delale, tū dalje izpeljavati bi bilo odveč. Le to dostavljam, da je bila Lovričeva teta, kakor so Micko občno zvali, že od nekdanj poznana, da take reči precej zavoha, če ravno se skrivno motajo.

Tudi tū je popolnoma golo resnico zadel.

(Konec prihodnjic.)

Listek iz potne torbice.

(Spisal J. Parapat.)

Večer v Benetkah.

Strel iz topa na stražni ladji oznani delopust. Delavci vró iz arzenala in družih delavšnic in prepevaje znano narodno:

O Terešina! la mama te domanda,

La mama te domanda: Cosa vuoi da me!

hité vsak proti svojemu domu. Mornarji, ki so na morju celi dan, zapuščajo ladije; po mestu se pa odpirajo hišne dveri in na ulice stopajo zale Benečanke. Po ozkih ulicah se gnjete množica

vsakterega stanú; vse hiti proti tergu sv. Marka, ki je središče benečanskega življenja. Terg, poprej prazen in tih, se kmalo oživi. Kavarne v „prokuracijah“ se leskečejo v plinovi bliščobi; krasne njih orodja in lepe priprave vabijo gospôdo sestri za mizo k črni kavi ali hladni limonadi. Pod oboki kraljeve palače in starih prokuracij se sprehaja ljudstvo, ki se množi če dalje bolj in hrup in šum nastaja, kakor se nahaja le med Lahi. Kar na hip se zaslišijo nježni glasi. Množica potihne in vleče na uho, ter pomikuje se k mestu, kjer poje mlada pevka mično melodijo iz „Lukrecije Borgije“; siv mož, morebiti njen oče, spremlja s kitaro glasove, da odmevajo akordi po mostovžih veličanskih poslopij in vlivajo neizrekljivo milobo v srce ptujega poslušavca. Pevka še ni končala, ko zašumi od nasprotne strani vesela godba, katero delajo štiri godci. Tako in enako se godi pri drugih kavarnah, da ptujec skoraj ne ve, na katero stran da bi nastavil uho. Kmaló se ta prizor spremeni, ker na enkrat se obernejo šetavci proti cerkvi sv. Marka. Tik nje prikoraka vojaška godba. V sredi terga postavi se okoli kandelabra, ki v tem trenutku jame svitlo luč razlivati čez vesele trume. Nakopičeni stoli in klopi se razprostirajo po celem prostoru, ljudstvo jih posede. Menil sem pri tem pogledu, da sem v kaki dvorani, ne pa pod golim nebom. Godba prične, pa šum ne jenja. Med vojaške glasove se mešajo klici, s katerimi ponujajo mnogoverstni prodajavci svoje blago. Tu vpije nekdo: „caramelle“ (posladkano sadje), tam drugi kriči na vse gerlo: „Chi dell' aqua“, ter derži pod pazdihó jerbas s predalčki, v katerih tiče frakelnóm podobne steklenice polne vode; tretji sopet kliče „pasta“ in visoko nad glavami derži jerbas poln sladkarij, ko se med temi četerti neizrečeno dere „mandolini signori, mandolini“! Zdaj se približa popotniku benešk fant, razgerne mu na mizo čolničke, škatljice in druge enake ropotije, lično narejene iz morskih ostrig. Pa komaj tega odpraviš, že je drugi pred tebo, ki ne more prehvaliti in preceniti raznih blagotin iz steklenih biserov, ktere so nekđaj samo v Benetkah znali delati, posebno na otoku Murano.

Na to gibčno in živo dramó pa razliva skoz kipe nad streho „dožne palače“ polna luna milo svojo luč, da se fantastično obrazijo v mračni svitlobi cerkev sv. Marka in sive, stare prokuracije. Tisučletni konji gledajo mirno iznad velikih dveri dol na terg, kjer se, kakor dan današnji, ljudstvo razveseljuje že čez tisuč let, kjer si je pred 5 stoletji nabiral Petrarka večne lavorike, kjer je obhajal novo izvoljeni dože prvi obhod, kjer se kaže javno benečansko življenje.

Na „piazzetti“ ni manj živo. Pod oboki ali arkadami dožne in kraljeve palače leže ali sedé delavci in mornarji. Eni prepevajo mornarske ali druge narodne pesmice, drugi si pripovedujejo prigodbe iz nemirnega svojega življenja, tretji pa burke uganjajo. Posebno mično je viditi, kako brezskerbno leže na podnožju in stopnicah stebrov sv. Theodora, prejšnega beneškega patrona, in leva sv. Marka

ogoreli gondolieri in barkaroli: eni spijo, ko se drugi smejaajo iz vsega gerla — živa podoba laškega „dolce far niente“. — Od „piazzette“ nimam daleč do „molo“; šetavci me sebó potegnejo, nehoté se sprehajam tudi jaz med gospódo beneško po „rivi degli Schiavoni“ memo krasno razsvitljenih kavarnic. Pa naveličam se kmali, méne mika morjé. Stopim tedaj k železni ogradi ob morju in zrem daleč po černi planjavi. Le nekaj lučic lesketa sem od otoka „di san Giorgio Maggiore“, da je tem večá tmina morská. Resnično nepopisljiv pogled! V čarobni tihoti sanja neizmerno morje, miruje pa ne. Valčiki se slišijo ploskati, kakor bi šepetale morske deklice o preteklih lepših časih, ko so se zaročevali ž njimi vojvodi benečanski, kterim so one za balo prinesle vladarstvo čez sinjo Adrijo in lukapolno srednje morje.

Pa glej, kaj pomenja nenavadna svitloba meni na desni? Barka je, ki iz kanala privesla, pisane njene svetilnice in obla se čudno vjemajo z morskó tmino, in rakete veršijo v tihi zrak. Ko bliže priplava, bije mi strunin don na uho in sledeče vabljive verste slišim peti:

Coì pensieri malinconici
No te star a tormentar,
Vien con mi montemo in gondola
Andaremo in mezzo al mar.

Več nisem čul, ker pri tej priči zasukne ladija okoli „dogane“ in zgine. „To je večer v Benetkah“, mislim si in se ne premaknem od ograde. Ne vem, ktera čarna moč me je deržala na tistem mestu, nisem se mogel nagledati morja in, kakor da bi mu hotel viditi v dno, vanj stermim. Domišljija mi pred oči predstavlja slavno preteklost, ko so ravno na tem mestu ustavljale se ladje kupčijske z blagom jutranjih dežel; ko so se vračali domu vojvodi po slavno doveršenih bojih z neizmernim plenom, v rokah zastave lepe Grecije, Kandije, Cipra in Moreje. Tu sem se je pripeljal Enriko Dandolo, ko je premagal stari Bizanc; sledile so mu silovite ladje z brezštevilnimi dragocenostmi sloveče Aje Sofije in s tistimi štirimi konji, ki še sedaj doli iz nad cerkve sv. Marka oznanujejo nekdanjo njih slavo. Tukaj je tudi stopil na suho starček Carlo Zeno, ko je za zmiraj ukrotil najhujše zopernike Genovčane. Takrat je Venecija mogočno zapovedovala: na vseh otokih srednjega morja je vihrala njena zastava, njene ladje so plavale po vseh znanih morjih in nobeden jej ni mogel iztergati žezla iz rok. Te in enake srečne dogodivščine cveteče republike so se mi verstile v spominu, med tem se mi pa zdi, kakor da bi bil slišal zdihovati nesrečneže v tamnicah in „svinčnih čumnatah“ pod in nad dožno palačo. Videl sem v duhu brezupne obraze krivično zatoženih, kako gredò skoz strahoviti „most zdihljejev“ v njim nezane kraje, iz kterih jih nikoli več ne bo nazaj, morebiti v ravno

tistem trenutku, ko verže neznana roka tožbo zoper njih tožnika v medeno levsko žrelo. *)

Prešine me pri tem premišljevanju nekaka nevolja nad prevarljivo srečo, ki kakor lepa zapeljivka ljubljencu lica gladi, da ne vidi pred seboj brezna, v kterega se vertoglavno zgrudi, ako ji pogleda pregloboko v oči. Zapustim tedaj kraj toliko srečnih in britkih spominov in grem nazaj na terg sv. Marka. Godbe ni več. — Še enkrat pogledam veličansko cerkev sv. Marka, prokuracije in vse krasne poslopja, ki obdajajo sloveči terg. Po časi bije kladvo na stolpu dvanaest. Množica se razide na vse strani in polagoma vse potihne; samo valovi bližnjega morja se vedno še zibljejo, kakor da bi šumljali: lahko noč!

Naj bolj potrebne stvari iz botaniške terminologije.

A. Popis posamnih glavnih delov cvetečih rastlin.

Korenina, Wurzel; steblo, Stängel; list, Blatt; cvet, Blüte; plod, Frucht.

Prave zajedavke, echte Schmarotzerpflanzen; zračna korenina, Luftwurzel; glavna korenina, Hauptwurzel; vlaknata korenina, Faserwurzel; srčna korenina, Pfahlwurzel. Čebula, Zwiebel; gomolj, Knollen; korenika, Wurzelstock (rhizoma); bil, Halm (culmus); betva, Blütschaft (scapus); deblo, Stamm (truncus); steržen, Mark; sterženovi stremeni, Markstrahlen; belina, Splint; zelišče, Kraut; drevje, Holzpflanzen, enoleten, einjährig; dveleten, zweijährig; večleten, ausdauernd (perennis); drevo, Baum; grm, Strauch; razrast, Verzweigung; vretence, Quirl; pasha, Astwinkel; listna nožnica, Blattscheide; petlja, Blattstiel; listna ploha, Blattfläche; listna žila, Blattnerv; vrtelasta črta, Spirallinie; okrogel, kreisrund; okroglast, rundlich; pokrožen, elliptisch; jajčast, eirund; podolgast, länglich; suličast, lanzettlich; črtast, linieal; igličast, nadelförmig; šilast, pfriemenförmig; ščetinast, borstenförmig; kupast, rautenförmig; trivoglast, dreieckig; konec lista, Blattspitze; dno, Blattgrund; rôb, Blattrand;

*) To so bile levskemu žrelo podobne nabiravšnice pisanih natolcevanj, ktere je smel vsak vanje metati zoper kterega si je hotel. Napravljene so bile pri cerkvah in na dožni palači, v kateri se sedaj v sobi „della Bussola“ vidiš tako žrelo, ktero je bljuvalo od zunaj sprejete sumljive liste, da so jih inkvizitorji in „consiglio dei dieci“ toliko hitreje sprejemali.

klinast, keilförmig; lopatičast, spatelig; narobe jajčast, verkehrt eirund; ledvičast, nierenförmig; srčast, herzförmig; kopjast, spiessförmig; narobe srčast, verkehrt herzförmig; napiljen, gesägt; zobčast, gezähnt; narezan, gekerbt; dvakrat napiljen, doppeltgesägt; dlanast, handförmig; pernast, fiederförmig; razcapan, lappig; razcepljen, gespaltete; razdelen, getheilt; razrezan, geschnitten; pernasto razcapan, fiederlappig; pernasto nacepljen, fiederspaltig; pernasto delen, fiedertheilig; pernasto zarezan, fiederschnittig; prstast, gefingert; pernat, gefiedert; vedno zelen, immergrün; kosmatinice, Haargebilde; prilistek, Nebenblatt; popki ali brsti, Knospen.

Popolni cvet, vollkommene Blüte; čaša, Kelch (calyx); venčič, Blumenkrone (corolla); prašnik, Staubgefäss (stamen); pestič, Stempel (pistillum); plod, Frucht; seme, Same; prašnični cvet, Staubblüte; pestični cvet, Stempelblüte; obojni cvet, Zwitterblüte; enodomen, einhäusig; dvodomen, zweihäusig; cvetni obod, einfache Blütendecke (perigonium); obodnice, Perigonblüten; listič, Blumenblatt; večlistični venčič, mehrblättrige Blumenkrone; enolistični venčič, einblättrige Blumenkrone; cev, Röhre; rob, Saum; grlo, Schlund; obel, kugelförmig; cevkast, röhrenförmig; zvončast, glockenförmig; lijast, trichterförmig; kolesast, radförmig; latvičast, tellerförmig; ustnati cvet, Lippenblüte; zijalasti cvet, rachenförmige Bl.; jezičast, zungenförmig; žebica, Nagel; glavica, Nagelplatte; križast, kreuzförmig; rožast, rosenförmig; žebičast, nelkenförmig; slezinast, malvenartig; metuljasti cvet, Schmetterlingsblüte; prašna nit, Staubfaden; prašnik, Staubgefäss; prašnica, Staubbeutel; cvetni prah, Blütenstaub; plodnica, Fruchtknoten; vrat, Griffel (stylus); brazda, Narbe (stigma); mednik, Honiggefäss (nectarium); krovni listič, Deckblatt (braetia); krovna luska, Deckschuppe; cvetje, Blütenstand; tulec, Blütenscheide.

Klas, Aehre (spica); mačica, Kätzchen (amentum); betič, Kolben (spadix); storž, Zapfen (strobilus); grozd, Traube (racemus); češulja, Doldentraube (corymbus); kobul, Dolde (umbella); šopek, Köpfchen (capitulum); košek, Kopfblume; cvetišče, Fruchtboden (receptaculum); ovojek, Hüllkelch (anthodium); lat, Rispe; nepravi kobul, Trugdolde; preslica, Spindel; kita, Strauss.

Oplodje, Fruchthülle; seme, Same; golec, Schalfrüchtchen (caryopsis); rožka, Schliessfrüchtchen (achenium); kodeljica, Federkrone (pappus); tvrdka (oreščič), Nüsschen; perotka, Flügel Frucht (samara); oreh, Nuss (nux); glavica, Kapsel Frucht (capsula); strok, Hülse (legumen); lusk, Schotte (siliqua); luščik, Schötchen (silicula); koščičati plod, Steinfrucht (drupa); jabelko, Apfelfrucht (pomum); jagoda, Beere (bacca); storž, Zapfen (strobilus); storžasta jagoda, Zapfenbeere; skledica, Becherhülle (cupula); semenska kožica, Samenhülle; jedro, Samenkern; klica, Keim; belak, Eiweiss; steblice, Stängelchen; koreninčica, Würzelchen; kalica, Keimblatt (cotyledo); brezkaličnice, Acotyledones; enokaličnice, Monocotyledones; dvokaličnice, Dicotyledones.

Red, Klasse; razred, Ordnung; pleme, Familie; rod, Geschlecht (genus); vrst, Art (species); zvrst, Abart (varietas).

B. Popis nekterih rastlinskih vrst.

I. Brezlistne in brezcvetne rastline.

(Steljkarice, Thallophyta).

1. Alge (Algae).

Potočni okrak, Bachwasserfaden (*Conferva rivularis*). Mehurjasta haluga ali morski mah, Blasentang (*Fucus vesiculosus*).

2. Lišaji, Flechten (Lichenes).

Zidna plitvičarka (torilovec), gelbe Wand-Schüsselflechte (*Parmelia parietina*); plušnjak ali izlandski lišaj, isländische Flechte (*Cittraria islandica*); jelenovec, Rennthierflechte (*Cladonia rangiferina*); bradovec, gem. Bartflechte (*Usnea barbata*).

3. Glive, Pilze (Fungi).

Snet, Brand im Getreide (*Uredo segetum*); navadna plesenj, gem. Kopfschimmel (*Mucor Mucedo*); navadna krvnica, gem. Flockenstäubling (*Lycoperdon Bovista*); črna gomoljika, schwarze Speisetrüffel (*Tuber cibarium*); smrček, Speise-Morchel (*Morchella esculenta*); lesičji parkelj, gelbe Bärentatze (*Clavaria flava*); kresavna goba ali trod, Zunderschwamm (*Polyporus formentarius*); jedljivi goban, essbarer Röhrenpilz (*Boletus edulis*); jedljiva lesičica, Speise-Faltenpilz (*Cantharellus cibarius*); kukmak ali pečenka, Campignon (*Agaricus campestris*); rdeča mušnica, rother Fliegenschwamm (*Agaricus muscarius*).

II. Listnate brezcvetne rastline.

(Listnate tajnocvetke, Cryptogamae foliosae).

4. Mahovi, Mose (Musci).

Zdenski jeternjak, Brunnen-Lebermos (*Marchantia polymorpha*); ostrolisti šotni mah, spitzblättr. Torfmos (*Sphagnum acutifolium*); navadna prapotica, Widerthonmos (*Polytrichum commune*).

5. Praprote, Farnkräuter (Filices).

Sladka korenina, gem. Tüpfelfarn (*Polypodium vulgare*); glistna podlesnica, männlicher Wurmfarn (*Aspidium filix mas*); orlova praprot, Adler-Saumfarn (*Pteris aquilina*).

Praprotam podobne rastline:

Njivska preslica, Acker-Schachtelhalm (*Equisetum arvense*); navadni lesičnik ali zaspanec, gem. Bärlapp (*Lycopodium clavatum*).

III. Cveteče rastline z eno samo kalico.

(Ostrokličnice, Spitzkeimer; enokaličnice, Monocotyledonae).

6. Trave (Gramineae).

a. Latnate trave (Rispengräser).

Navadni oves, gem. Hafer (*Avena sativa*); pravo proso, echte Hirse (*Panicum miliaceum*); rajž ali laško pšeno, Reis (*Oryza sativa*);

navadni trst ali mešiček, gem. Schilfrohr (*Phragmites communis*); cukrov trst, Zuckerrohr (*Saccharum officinarum*); indijanski trst ali bambus, Bambusrohr (*Bambusa arundinacea*).

b. Klasnate trave (Aehrengräser).

Rež, Roggen (*Secale cereale*); navadna pšenica, gem. Weizen (*Triticum vulgare*); navadni ječmen, gem. Gerste (*Hordeum vulgare*); omotna ljulika, Taumelolch (*Lolium temulentum*).

c. Betičnate trave (Kolbengräser).

Turšica ali koruza, Mais (*Zea Mays*).

Travam podobne rastline:

Ostrica, scharfes Riedgras (*Carex acuta*); močvirska sita, Teichbinse (*Scirpus lacustris*); bič, Pfahlrohr (*Arundo*); loč, Simse (*Juncus*).

7. Lilije (Liliaceae).

a. S čebulicami.

Vrtni tulipan, Gartentulpe (*Tulipe Gesneriana*); carski tulipan, Kaiserkrone (*Fritillaria imperialis*); bela lilija, weisse Lilie (*Lilium candidum*); zlati klobuk, Türkenbund (*Lilium Martagon*); višnjevi čebulček, zweiblättrige Meerzwiebel (*Scilla bifolia*); pličje mleko, gelb. Milchstern (*Ornithogalum luteum*); vrtni hiacint, Garten-Hyazinthe (*Hyacinthus orientalis*); jesenski podlesek, Herbstzeitlose (*Colchicum autumnale*); navadna čebula, gem. Zwiebel (*Allium cepa*); drobnjak, Schnittlauch (*Allium Schoenoprasum*); česenj, Knoblauch (*Allium sativum*); luk, gem. Lauch (*Allium Porrum*).

b. S plazečimi koreniki.

Dišeče šmarnice, wohlriechendes Maiglöckchen (*Convallaria majalis*); porabni biluš ali špargelj, Spargel (*Asparagus officinalis*); volčja jagoda, vierblättrige Einbeere (*Paris quadrifolia*).

8. Sabljariče, Schwerteln (*Ensatae*).

a. Perunike (Irideae).

Nemška perunika, deutsche Schwertlilie (*Iris germanica*); vodna perunika, Wasser-Schwertlilie (*Iris Pseudacorus*); pravi žefran, echter Safran (*Crocus sativus*).

b. Narcisnice (Amaryllideae).

Zvonček ali dremavka, Schneeglöckchen (*Galanthus nivalis*); beli narcis, weisse Narzisse (*Narcissus poeticus*).

c. Ananasnice (Bromeliaceae).

Amerikanska agava ali stoletnica, Aloe (*Agave americana*); pravi ananas, echte Ananas (*Bromelia Ananas*).

9. Kukovice (Orchideae).

Dišeča mošnjica ali kukovec, gem. Ragwurz (*Orchis Morio*); mačje uho, fliegentragender Insektenstendel (*Ophrys muscifera*); lepi čoveljc, schöner Frauenschuh (*Cypripedium calceolus*).

S kukovicami srodne rastline ali banane:

Muza ali rajska smokva, gem. Pisang (*Musa paradisiaca*).

10. **Betičnice (Spadiciflorae).**
Šterkovec ali kačnik, gefleckter Aron (*Arum maculatum*); navadni kolmež, gem. Kalmus (*Acorus calamus*); širokolistna trstika ali rogoz, breitblättriger Rohrkolben (*Typha latifolia*).

11. **Palme (Palmae).**
a. **Pernaste palme (Fiederpalmen).**
Navadna dateljnova palma, gem. Dattelpalme (*Phoenix dactylifera*); prava kokosova palmā, Kokospalme (*Cocos nucifera*); prava sagova palma, Sagopalme (*Sagus Rumphii*); navadna trstinasta palma, gem. Rohrpalme (*Calamus Draco*).

b. **Mahalaste palme (Fächerpalmen).**
Navadna pritlična palma, gem. Zwergpalme (*Chamaerops humilis*); navadna ščitasta palma, gem. Schirmpalme (*Corypha umbraculifera*).

IV. **Cveteče rastline z dvema ali več kalicami in enojnim cvetnim obodom.**

(Brezvenčičaste listokličnice, kronenlose Blattkeimer; brezlističnice, Apetalae).

12. **Jelove drevesa (Nadelhölzer); storžnjaki (Coniferae).**

a. **S storži.**
Smereka, Rothtanne (*Abies excelsa*); jelka, Weisstanne (*Abies pectinata*); navadni bor, gem. Waldföhre, Kiefer (*Pinus sylvestris*); črni bor, Schwarzföhre (*Pinus nigricans*); gorski bor ali rušje, Zwergkiefer (*Pinus Pumilio*); žlahtna pinija ali pažulek, edle Pinie (*Pinus Pinea*); sibirski ceder ali limba, Zirbelkiefer (*Pinus Cembra*); navadni mecesen, gem. Lärche (*Larix europaea*); libanonski ceder, Ceder des Libanon (*Larix Cedrus*); vedno zelena cipresa, immergrüne Cypresse (*Cupressus sempervirens*).

b. **Z jagodastim plodom.**
Navadna brina, gem. Wachholder (*Juniperus communis*); navadna tisa, gem. Eibenbaum (*Taxus baccata*).

13. **Mačičarice (Amentaceae).**

a. **Vrbnice (Salicineae).**
Bela vrba, weisse Weide (*Salix alba*); sviba, Sahlweide (*Salix caprea*); laška topola, Pyramidenpappel (*Populus pyramidalis*); trepetljika, Zitterpappel (*Populus tremula*); beli jaged ali bela topola, Silberpappel (*Populus alba*).

b. **Brezarice (Betulaceae).**
Črna jelša, Schwarzerle (*Alnus glutinosa*); bela breza, weisse Birke (*Betula alba*).

c. **Skledičarice (Cupuliferae).**
Poletni hrast ali peceljnasti hrast, Stiel- oder Sommereiche (*Quercus pedunculata*); graden ali črepinjak, Steineiche (*Quercus sessiliflora*); plutec, Korkeiche (*Quercus Suber*); navadna leska, gem. Haselnuss (*Corylus Avellana*); navadna bukev, Rothbuche (*Fagus sylvatica*).

tica); pravi kostanj, echter Kastanienbaum (*Castanea vesca*); gaber, Hainbuche (*Carpinus Betulus*).

d. Koščičnice (*Drupaceae*).

Navadni oreh, gem. Wallnussbaum (*Juglans regia*).

e. Perutkarice (*Samaraceae*).

Navadni brst ali ilmovec, gem. Feldulme (*Ulmus campestris*); navadni jesen, gem. Esche (*Fraxinus excelsior*).

14. Koprivnice (*Urticinae*).

a. S suhimi plodovi (prave koprive, *Urticaceae*).

Velika kopriva, grosse Brennessel (*Urtica dioica*); mala kopriva, gem. Brennessel (*Urtica urens*); navadna konoplja, gem. Hanf, (*Cannabis sativa*); navadni hmelj, gem. Hopfen (*Humulus Lupulus*).

b. Z mesnatimi plodovi (kruhovci, *Artocarpeae*).

Bela murba, weisser Maulbeerbaum (*Morus alba*); navadno figovo drevo, gem. Feigenbaum (*Ficus Carica*); pravi kruhovec, echter Brotfruchtbaum (*Artocarpus incisa*); vstočni platan, orientalische Platane (*Platanus orientalis*).

Se nekteere znamenite brezlističnice.

a. Lebednice, Melden (*Chenopodiaceae*).

Navadna pesa, gem. Runkelrübe (*Beta vulgaris*); navadna špinaca, gem. Spinat (*Spinacia oleracea*); metlja ali beli kozji rep, gem. Gänsefuss (*Chenopodium album*).

b. Mlečnice (*Euphorbiaceae*).

Garjevi mleček, cypresenartige Wolfsmilch (*Euphorbia Cyparissias*); enoletni govšec, einjähriges Ringelkraut (*Mercurialis annua*).

c. Kisličarice (*Polygonaceae*).

Navadna ajda, Buchweizen (*Polygonum Fagopyrum*); navadna kislica, gem. Sauerampfer (*Rumex acetosa*).

d. LAVORIKE (*Laurineae*).

Žlahtna lavorika, edler Lorbeer (*Laurus nobilis*).

e. Volčini (*Thymeleae*).

Navadni volčin ali volče jagode, gem. Seidelbast (*Daphne Mezereum*).

V. Cveteče rastline z dvema kalicama, s čašo in z

enolističnim venčičem.

(Enolističnice, *Monopetaleae*).

15. Košarice, Kopfblumen (*Compositae*).

a. Kolobarčnice (*Corymbiferae*).

Navadni lapuh, gem. Hufflattich (*Tussilago Farfara*); navadna marjetica, gem. Gänseblume (*Bellis perennis*); volovsko oko, weisse Wucherblume (*Chrysanthemum Leucanthemum*); navadni rman, gem. Schafgarbe (*Achillea Millefolium*); pelin, Wermuth-Beifuss (*Artemisia Absinthium*); očino zeljišče, Alpen-Edelweiss (*Gnaphalium Leontopo-*

dium); enoletna solnčnica, einjährige Sonnenblume (*Helianthus annuus*); navadni maselni griut, gem. Kreuzkraut (*Senecio vulgaris*).

b. Cevkarice (Tubulliflorae).

Plavica, (blau Kornblume (*Centaurea Cyanus*); navadni turk, gem. Stacheldistel (*Carduus acanthoides*); konjska potovica, grosse Eselsdistel (*Onopordon Acanthium*); navadni repinec, gem. Klette (*Lappa vulgaris*).

c. Jezičarice (Ligulliflorae).

Navadni potrošnik ali cikoriya, gem. Cichorie (*Cychorium Intybus*); navadni regrat, gem. Löwenzahn (*Leontodon Taraxacum*); travniška sončica ali kozja brada, Wiesen-Bocksbart (*Tragopogon pratense*); navadni skerbinec, gem. Gänsedistel (*Sonchus oleraceus*); vrtna salata, Gartensalat (*Lactuca sativa*); divja salata, wilder Lattich (*Lactuca Scariola*).

16. Broščnice, Krappe (Rubiaceae).

a. Zvezdnice (Stellatae).

Perla ali dišeče strašnice, gem. Waldmeister (*Asperula odorata*); rmena lakota ali strdenka, echtes Labkraut (*Galium verum*); brošč, Färberröthe (*Rubia tinctorum*).

b. Lesnate broščnice.

Pravo kavino drevo, echter Kaffeebaum (*Coffea arabica*); kozja pogačica, gem. Schneeball (*Viburnum Opulus*); bezeg, schwarzer Hollunder (*Sambucus nigra*); kozji parkeljci ali cevke, echtes Geisblatt (*Lonicera Caprifolium*).

17. Oljkarice (Oleaceae).

Kalina, kostanjčevje ali zimolez, gem. Rainweide (*Ligustrum vulgare*); lipovka ali španski bezeg, Flieder (*Syringa vulgaris*); prava oljka, echter Oelbaum (*Olea europaea*).

18. Razhudnice (Solanaceae).

a. Z jagodastim plodom.

Podzemljica ali krompir, Kartoffel (*Solanum tuberosum*); razhudnik, bittersüßer Nachtschatten (*Solanum Dulcamara*); volčje jabelko, essbarer Liebesapfel (*Solanum Lycopersicum*); turški poper ali poprika, spanischer Pfeffer (*Capsicum annuum*); norica ali volčja češnja, gem. Tollkirsche (*Atropa Belladonna*); kustovnica, gem. Bocksdorn (*Lycium barbarum*).

b. Z glavičastim plodom.

Navadni zobnik, gem. Bilsenkraut (*Hyoseyamus niger*); navadni kristavec ali svinjska dušica, Stechapfel (*Datura Stramonium*); navadni tobak, gem. Tabak (*Nicotiana Tabacum*).

19. Bučnice (Cucurbitaceae).

Navadna buča ali tikva, gem. Kürbis (*Cucurbita Pepo*); navadna kumara, gem. Gurke (*Cucumis sativus*); cukernata dinja, Zuckermelone (*Cucumis Melo*); rdečejagodasti blušec ali divja buča, rothbeerige Zaurrübe (*Bryonia dioica*).

20. Trobentice (Primulaceae).

Pomladanska trobentica ali ovčica, Frühlings - Schlüsselblume (*Primula officinalis*); visoka trobentica, hohe Schlüsselblume (*Primula elatior*); iglec, Aurikel (*Primula Auricula*); smolnata trobentica, klebrige Schlüsselblume (*Primula glutinosa*).

21. Hrapavolistnice (Asperifoliae).

Navadna plućnica, gem. Lungenkraut (*Pulmonaria officinalis*); navadna potočnica ali mačje oči, gem. Vergissmeinnicht (*Myosotis palustris*); rdeči gabez, gebr. Beinwurz (*Symphytum officinale*); volovski jezik, gem. Ochsenzunge (*Anchusa officinalis*); navadni gadovec, gem. Natternkopf (*Echium vulgare*); morsko proso ali ptičje seme, Acker-Steinsame (*Lithospermum arvense*).

22. Ustnarice (Labiatae).

Mrtva kopriva, gefleckte Taubnessel (*Lamium maculatum*); matrnja dušica, Feld-Thymian (*Thymus Serpillum*); plazeči skrečnik ali bučnik, kriechender Günsel (*Ajuga reptans*); travniška kadulja ali žajbelj, Wiesen-Salbei (*Salvia pratensis*); prava sivka, echter Lavendel (*Lavandula vera*); bazilika, Basilienkraut (*Ocimum Basilicum*); poprova meta, Pfeffermünze (*Mentha piperita*); konjska meta, Krausemünze (*Mentha crispa*); rožmarin (*Rosmarinus officinalis*); šetraj ali čober (*Satureja hortensis*); majoran (*Origanum Majorana*); melisa, Citronenmelisse (*Melissa officinalis*); grenkuljica ali zlata ketnica, Gundelrebe (*Glechoma hederacea*).

23. Zjalke (Personatae).

Veliki odolin ali žabica, grosses Löwenmaul (*Antirrhinum majus*); rdeči naprstec, rother Fingerhut (*Digitalis ochroleuca*); navadna madronšica ali majkalan, gem. Leimkraut (*Linaria vulgaris*); veliki lučnik ali papževa sveča, grossblütiges Wollkraut, Königskerze (*Verbascum phlomoides*); njivski jetičnik, Acker-Ehrenpreis (*Veronica agrestis*).

Zajedavke.

Navadni lusnec, gem. Schuppenwurz (*Lathraea Sqaumaria*); veliki poletni koren, grössere Sommerwurz (*Orobanche major*).

24. Vresnice (Ericaceae).

Navadni vres, gem. Heidekraut (*Erica vulgaris*); borovnica ali črna jagoda, gem. Heidelbeere (*Vaccinium Myrtillus*); brusnica ali tiče črnice, rothe Heidelbeere, Preisselbeere (*Vaccinium Vitis idaea*); planinski balsam ali rdeči ravš, Alpenröslein (*Rhododendron hirsutum*); rjavi ravš (*Rhodod. ferrugineum*).

Še nektere enolističnice.

Mali zimozelen, kleines Singrün (*Vinca minor*); veliki svišč, svedrec ali zaspanček, grossblumiger Enzian (*Gentiana acaulis*); breskvistolista zvončica, pfirsichblättrige Glockenblume (*Campanula persicifolia*); njivski slak, Acker-Winde (*Convolvulus arvensis*); prava predenica, echte Flachsseide (*Cicuta Epilinum*); prava špajka, echter Speik (*Valeriana celtica*); veliki pripotec, grosser Wegerich (*Plantago major*).

VI. Cveteče rastline z dvema kalicama in z večlističnatim venčičem.

(Mnogolističarice, Polypetalae).

25. Kobulnice, Doldenpflanzen (Umbelliferae).

a. Jedljive in dišeče.

Stoglavež ali kozja brada, Feld-Mannstreu (*Eryngium campestre*); navadni peteršilj, gem. Petersilie (*Petroselinum sativum*); navadna zelena, gew. Sellerie (*Apium graveolens*); navadni koren, gem. Möhre (*Daucus Carota*); navadna kimena, gem. Kümmel (*Carum Corvi*); navadna biberneljica, gem. Bibernell (*Pimpinella Saxifraga*); navadni dežen ali brš, gem. Heilkraut (*Heracleum Spondylium*); sladki janež, gem. Anis (*Pimpinella Anisum*); navadni koper ali smrdilj, gem. Dill (*Anethum graveolens*); navadni komarček ali koprec, gem. Fenchel (*Foeniculum vulgare*).

b. Strupene kobulnice.

Mala trobelika ali pasji peteršilj, Hundspetersilie (*Aethusa Cynapium*); pikasti mišjek ali smrdljivec, gefleckter Schierling (*Conium maculatum*); velika trobelika, grosser Wasserschierling (*Cicuta virosa*).

Kobulnicam podobne rastline.

Dren, gelbblühender Dornstrauch (*Cornus mas*); navadni bršljan, gem. Epheu (*Hedera Helix*); vinska trta, Weinrebe (*Vitis vinifera*); ohmetje, weisse Leimmistel (*Viscum album*); ohmelje, Eichenmistel (*Loranthus europaeus*).

26. Debelolistnice (Fettpflanzen, Crassulaceae).

a. Prave.

Navadna homulica, gem. Mauerpfeffer (*Sedum acre*); navadni natrešk gem. Hauswurz (*Sempervivum tectorum*); vedno zeleni kreč ali kamentERICA, immergrüner Steinbrech (*Saxifraga aizoon*).

b. Kaktice (Cactaeae).

Navadni kakt, gem. Feigendistel (*Cactus Opuntia*).

27. Zlatičnice (Ranunculaceae).

Jeternik, blaue Leberblume (*Anemone hepatica*); velikonočnica, grosse Küchenschelle (*Anemone Pulsatilla*); kosmatinec (*Anemone pratensis*); podlesna vetrnica, Busch-Windröschen (*Anemone nemorosa*); pomladanski zajčji mak, Frühlings-Adonis (*Adonis vernalis*); lopatice ali bradovičnik, ranunkelartiges Feigwurzkräut (*Ficaria ranunculoides*); travniška zlatica, scharfer Hahnenfuss (*Ranunculus acris*); kalužnica ali jurjevka, Sumpf-Dotterblume (*Caltha palustris*); črni teloh, schwarze Niesswurz (*Helleborus niger*); navadna potonika, gemeine Pfingstrose (*Paeonia officinalis*); ostrožnik ali svalnik, Feldrittersporn (*Delphinium Consolida*); preobjeda ali pasja smrt, echter Eisenhut (*Aconitum Napellus*); navadni srobot, gem. Waldrebe (*Clematis Vitalba*).

Z zlatičnicami sroden je:

Navadni češmin, gem. Sauerdorn (*Berberis vulgaris*).

28. Križnice ali lusknice (Cruciferae).

a. S pravimi luski (Siliquosae).

Kapus, Garten- oder Gemüsekohl (*Brassica oleracea*). Zversti :
 α) Glavnato zelje ali brsota (beli ohrov, rdečkasti ohrov in kisló zelje); β) ohrov (zeleno, višnjevo, rjavo in kodrasto zelje); γ) koleraba (Kohlrabi); δ) karvijol (Blumenkohl, Carviol); ε) brokola (Spargelkohl, Brocoli). — Ogerščica, Repskohl (*Brassica Napus*); repa, Rübenkohl (*Brassica Rapa*); travniška kreša, Wiesen - Schaumkraut (*Cardamine pratensis*); povrtna retkev, Gartenrettig (*Raphanus sativus*).

b. Z luščiki (Siliculosae).

Kurje zdravje, Frühlings-Hungerblümchen (*Draba verna*); navadni plešec ali kobulica, gem. Hirtentasche (*Capsella bursa pastoris*); hren, Meerrettig (*Armoracia rusticana*); katran, Mehrkohl (*Crambe maritima*); poprovo zelišče, Gartenkresse (*Lepidium sativum*); vodna kreša ali bobovec, Brunnenkresse (*Nasturtium officinale*); bela gorčica, weisser Senf (*Sinapis alba*); riček, Leindotter (*Camelina sativa*); oblajst, Waid (*Isatis tinctoria*); rmene vijolice, Goldlack (*Cheirantus Cheiri*); poletni in zimski šeboj, Sommer- und Winterlevkoje (*Matthiola annua et incana*).

Z križnicami srodne so :

a. Resedice (Resedaceae).

Dišeča resedica, wohlriechende Resede (*Reseda odorata*); katanec, Färberresede (*Reseda luteola*); navadna resedica, gem. Resede (*Reseda lutea*).

b. Makovci (Papaveraceae).

Krvavi mleček, gem. Schöllkraut (*Chelidonium majus*); vrtni mak, Gartenmohn (*Papaver somniferum*); purpelica ali divji mak, Klatschmohn (*Papaver Rhoeas*).

c. Lokvanji (Nymphaeaceae).

Lokvanj ali beli pljučnik, weiße Seerose (*Nymphaea alba*); rmeni lokvanj (*Nymphaea lutea*).

29. Klinčnice (Caryophyllinae).

Vrtni nagelj ali klinček, Gartennelke (*Dianthus Caryophyllus*); smolnica ali kleg, klebrige Lichtnelke oder Pechnelke (*Lychnis Viscaria*); navadna zvezdnica ali kurje čeva, gem. Sternmiere (*Stellaria media*).

30. Sleznice (Malvaceae).

Divji selzenovec, wilde Malve od. Rossappel (*Malva sylvestris*); navadni slez, gebräuchl. Eibisch (*Althaea officinalis*); zelnati bombaževc, krautige Baumwollstaude (*Gossypium herbaceum*); drevesasti in rmeni bombaževc; rožasti slez, Stockrose (*Althaea rosea*); krušno drevo, Brotfruchtbaum (*Adansonia digitata*).

S slezinami srodne rastline :

Kitajsko čajno drevo, chines. Theestrauch (*Thea chinensis*); lipovec ali malolistna lipa, Winterlinde (*Tilia parvifolia*); velikolistna lipa, Sommerlinde (*Tilia grandifolia*).

31. Rožnice (Rosiflorae).

a. Koščičasto sadje ali slive (Amygdaleae).

Mandeljnovno drevo, gem. Mandelbaum (*Amygdalus communis*); breskev, gem. Pfirsichbaum (*Persica vulgaris*); marelica, Aprikosenbaum (*Prunus Armeniaca*); češplja ali sliva, gem. Pflaumen- od. Zwetschenbaum (*Prunus domestica*).

Zvrsti: α) Navadna češplja (gem. Zwetschke); β) cesarska ali damaščanska sliva (Kaiser- od. Damascenerpflaume); γ) šterboncelj (Eierpflaumen); δ) trnoselj ali cibara, (Kriechenpflaume, *Prunus insititia*); ϵ) mirabele ali francoske cibare, (Mirabelle od. Reine Claudé). Črni trn, Schlehenpflaume oder Schlehdorn (*Prunus spinosa*); češnja, Kirschbaum (*Prunus avium*).

Zvrsti: α) ptičja ali divja češnja (Vogelkirsche); β) srčice (Herzkirschen); γ) hrustavke (Knorpelkirschen); višnja, Weichselbaum (*Prunus Cerasus*); čemž, gem. Traubenkirsche (*Prunus Padus*).

b. Pečkasto sadje ali jabolane (Pomaceae).

Navadna hruška, gem. Birnbaum (*Pyrus communis*); navadna jabolana, gem. Apfelbaum (*Prunus malus*); navadna nešplja, gem. Mispelbaum (*Mespilus germanica*); navadna jerebika, gem. Eberesche (*Sorbus aucuparia*); oskorušnica, Garteneberesche (*Sorbus domestica*).

c. Prave rože (Rosaceae).

Šipek, Hundsrose (*Rosa canina*); goščavka ali vrtnica, Gartenrose (*Rosa centifolia*); stolistnica, Moosrose; diža ali mesečna roža, Monatrose; malinjek, Himbeerstrauch (*Rubus Idaeus*); robida, Brombeerstrauch (*Rubus fruticosus*); rdeča jagoda, Walderdbeere (*Fragaria vesca*); pomladanski petoprstnik, Frühlings-Fingerkraut (*Potentilla verna*); močvirsko osladje ali medvedovo latje, Sumpf-Spierstaude (*Spiraea ulmaria*).

32. Stročnice (Papilionaceae).

a. Sočivje (eigentliche Hülsenfrüchte).

Navadni grah, gem. Erbse (*Pisum sativum*); navadna leča, gem. Linse (*Ervum lens*); navadni fižol, gem. Fiole od. Bohne (*Phaseolus vulgaris*); rdeči ali laški fižol, Feuerbohne (*Phaseolus multiflorus*).

b. Pične zelišča (Futterkräuter).

Travniška detelja, Wiesenklec (*Trifolium pratense*); metelika ali nemška detelja ali petelinovi grebenčiki, gem. Esparsette (*Onobrychis sativa*); navadna grašica, gem. Futterwicke (*Vicia sativa*); bob, Sauthohne (*Vicia Faba*).

c. Grmi in drevesa.

Mehurka ali turška leča, gem. Blasenstrauch (*Colutea arborescens*); nagoj, gem. Bohnenstrauch (*Cytisus Laburnum*); navadna robinja ali akacija, gem. Robinie (*Robinia Pseudacia*).

d. Nektere druge stročnice.

Pomladanski divji grahor, Frühlings-Walderbse (*Orobus vernus*); šmarna detelja, bunte Kronwicke (*Coronilla varia*); orehovec ali medena detelja, gem. Steinklee (*Melilotus officinalis*).

S stročnicami srodno je :

Rožičevo drevo, Carobenbaum (*Ceratonia Siliqua*).

Še nektere znamenite mnogolističarice.

a. Kljunarice (*Gruinales*).

Travniška krvomočnica, Wiesen-Storchschnabel (*Geranium pratense*); lan, Flachs (*Linium usitatissimum*); kislja deteljica, gem. Sauer-
klee (*Oxalis Acetosella*); krčno zelje ali sv. Janeza roža, durchbohrtes
Johanniskraut (*Hypericum perforatum*); nedotika, empfindliches Spring-
kraut (*Impatiens noli me tangere*).

b. Vijolice (*Violaceae*).

Dišeča vijolica, wohlriechendes Veilchen (*Viola odorata*); siro-
tica ali mačeha, dreifarbiges Veilchen (*Viola tricolor*).

c. Javorji (*Acerineae*).

Šiljastolistni javor, Spitzahorn (*Acer platanoides*); beli javor (*Acer
Pseudoplatanus*); maklen (*Acer campestre*); divji kostanj, Rosskastanie
(*Aesculus Hypocastanum*).

d. Grozdjičnice (*Grossulariaeae*).

Kosmulja, Stachelbeere (*Ribes Grossularia*); rdeče grozdjiče,
gem. Johannisbeere (*Ribes rubrum*).

e. Pomeranče (*Aurantiaceae*).

Citronovo drevo, gem. Citronenbaum (*Citrus medica*).

Zversti : α) Prava citrona (echta Citrone od. Cedrate).

β) Limona ali kislja citrona (Limonie od. Sauercitrone).

γ) Sladka citrona (Limette od. süsse Citrone).

Pomerančno drevo, Orangenbaum (*Citrus Aurantium*). Zversti :

α) Grenka pomeranča (bittere Orange).

β) Sladka pomeranča (süsse Orange).

γ) Kitajska pomeranča (Apfelsine).

Mislím, da je najbolji in najkrajši pot, da dobimo veljavno in
stalno terminologijo botaniško, ako se ta stvar pretresa po časopisih; zato
pa prosim vsacega, kdor bo to od meno sastavljeno terminologijo
bral, naj pošlje svoje opazke in popravke „Glasniku“ ali pa nepo-
sredno meni

Ivan Tušek,

učitelj na viši realki v Zagrebu.

O terminologiji.

Kedarkoli se počne govoriti o veljavi slovenskega jezika v šolah in uradnih, vselaj vidimo, da so vzroki, ki se proti njemu navajajo, tako puhli, da bi se jim morali smejati, ko bi nas srce ne bolelo. To je vekovečni circulus vitiosus: Zakaj ne znate dobro slovenski? — Ker niso šole slovenske. — Šole ne morejo biti slovenske, ker nimate slovenskih knjig. — Poskrbeli bomo toraj, da jih spišemo. — Ne bo nič! Šole so nemške! — — Taka je. Na peto se vstopi, pa se trikrat ali desetkrat okrog zasuči, nazadnje si vendarle tam, kjer si bil. Zdi se mi, ko take vzroke čujem, kakor da bi mati sinka pozvala, pa se zagrozila: Brcko, zakaj si vščipnil Frcka? — Brcko pa se potuhne in pravi: Zato! — Zakaj si ga vščipnil? — Zato! — In da ga stokrat prašaš, njegov vzrok ostane: Zato. Koliko si zvedil od Brcka, zakaj da je vščipnil Frcka? Toliko, kolikor mi, zakaj se ne vpelje slovenski jezik v šole.

To ni še nič o terminologiji. Resnica. Ali je vzrok, zakaj je dozdam še nimamo. Vzeli so nam precej zaupanja, nikdar pa nam ne bodo vzeli upanja, da bo zmagala pravična reč. Kar se nas tiče, ne moremo več storiti, kot to, da circulum vitiosum prederemo tam, kjer je ravno nam mogoče, namreč da se preskrbimo s knjigami. Dobro bo, če se vsaki, ki ima potrebno znanje in ki mu je na tem res kaj ležeče, udeleži tega dela vsaj pri ustanovljevanju terminologije; kar se knjig samih tiče, delo se je že razdelilo in mislim, da dobro napreduje. V Varaždinu smo z veseljem brali besede, ki jih je spregovoril g. Macun; sošli smo se toraj tukajšni učitelji Žepić, Valjavec in Mandelc, da pretresemo terminologijo jezikoslovno, ki jo pošiljamo Glasniku, da jo porabi. O drugih predmetih nismo govorili, ker smo le jezikoslovci. Upamo, da se bodo tudi matematikarji slovenski oglasili.

Pri vsem tem pa moram še nekaj omeniti, kar mi je bilo vedno v mislih, ko smo se pomenkovali o terminologiji. Že g. Macun je tožil v drugem broju Glasnikovem, da Slovenci žalibog nimamo takega središča, kjer bi bile združene najboljše sile slovenske, kakor so ga imeli 1848 Hrvati v Zagrebu, in da toraj ni mogoče sestaviti odbora, ki bi zložil in trdno vstanovil terminologijo. Razšli so se učitelji slovenski po vsih vetrih, menda zato, ker je nekdo nekdanj, ne vem ravno v kakem stanu, izmislil si premodri pregovor: Nemo in patria propheta, ki od tačas veljá kot sveto pismo. Res, da nam more biti Glasnik nekako središče, da more v njem vsakdo razglasiti svoje mnenje in svoje nasvete, ker g. vrednik z veseljem daje prostora vsakemu občekoristnemu dopisu; res je tedaj tudi, da se moremo na-

dati, da se nabere mnogo gradiva. Ali prašam dalje, kdo bo vendar pri vsem tem imel spregovoriti zadnjo odločno besedo? Knjige se ne pišejo na enem mestu, ker pisatelji niso skupaj. Če se, postavim, za eno reč predložé tri razne besede, bo vendarle vsakemu izmed pisateljev svobodno izbrati, katero bo hotel, in izbral bo ono, ki se njemu naj bolje dopada. Kaj sledi iz tega? To, da bomo v vsaki knjigi imeli drugo terminologijo, ker ne moremo nikakor misliti, da bi vsi povsod enako besedo izvolili, če se jim izbera na voljo da. Temu pa se mora v okom priti. Dalje ni mogoče, da se celo gradivo enemu da za izbiranje; o tem ni treba besed gubiti. Na zadnje toraj vendarle pridemo do tega, da je treba več mož skupaj, ki bi odločili, kaj ima veljati in po vsih knjigah enako se rabiti. Dosegla bi se s tim enakost, in vse bi se bolje pretehtalo, ker v dopisih ni mogoče povsod tudi vzroka razložiti, zakaj je ravno ta ali ta beseda dopisniku boljše po volji; akoravno namreč ustanovimo nekatere glavne vodila, vendar naletimo na besede, ki z onimi vodili nimajo nič opraviti.

Da se oddahnejo z dijaki vred, imajo učitelji šolske praznike. Iz skušnje vem, da jih vsako leto pride nekoliko iz oddaljenih krajev, kjer so nameščeni, na Slovensko. Mogoče bi bilo toraj morebiti, da bi se vsaj oni, ki bi že brez tega vzroka prišli domu, na Kranjskem kje zbrali in to reč dognali. Ljubljana nam je vendarle središče, in najboljše bi bilo, da njo izberemo. Moglo bi se v Novicah razglasiti, kako in kdaj, ali pa bi se po privatnih pismih dogovorili, ako je namreč komu gnjusno brati ali slišati krič, ki bi ga gotovo nekteri ljudje zagnali; ker gotovo bodo izvohali v tem Bog vé kakšine ultramontane namene, in poslali svojega Amienskega Petra, da v njihovih časopisih zatrobi na nemškoliberalni legat, in pridiguje vojsko proti takim hudodelcem, kakor je to že lani bilo, ko se je počelo govoriti o Bledu. Res da bi bil lep literaren shod na Bledu, in to, kar se je lani na predlog visokospoštovanega g. dra. Tomana odločilo, moglo bi se s tim letas najbolje in najkoristniše pričeti; ali nečem tukaj o tem govoriti, ne ravno zato, ker se spominjam predobro straž, ki so nas lani prišle branit, zato o mestu shoda nič ne velim, ker mi je za reč, in ne za malenkosti. Odbor ali pa shod! to po mojih mislih biti mora; prosim to premisliti in odločiti se za eno ali drugo, ali pa nasvetovati še katero lože sredstvo. Kolikor lože, toliko bolje.

Pri svojem delu primerjali smo tudi knjižico: „Pismenost slovenskega jezika“ mislim od leta 1838. Prestava je nemške slovnice, in ima nekaj dobrih reči, posebno če pomislimo one čase. Ogibali smo se dalje besedi na avni in ivni kolikor mogoče, ker so večidel nevkretne. Zraven pa moram opomniti, da so aven in iven aktivna obrazila: podajavnik, zaverivnica. „Množiven“ toraj ni „vermehrbar“.

Vem, da se nekteri ljudje groze stresejo, ko vidijo, da je na slovensko prestavljena kaka latinska beseda, ki je v nemški slovnici ostala v latinski obleki, ker jo Nemci niso hoteli, da ne rečem, niso

znali prestaviti; mislijo toraj, da vsaka beseda, na katero so se v nemških slovnicaх prinčili, mora tudi pri nas ostati. Po njih želji bi pol besedi latinskiх ostalo, ker lahko uvidimo v nemških slovnicaх latinskega ali grškega jezika. Naj se jim vest pomiri! Če oni ne bodo nikakor mogli slovenske besede razumeti, naj si svobodno pridržé zase latinsko. Mi pa smo te misli, da bo zmiraj bolje, če se bo izraz poslovenil tako, da bomo v besedi našli tudi kos reči, ki jo ima izraz pomeniti. Prepričani smo saj, da je za mladež to mnogo koristniši kakor pa množina ptujih besedi, ki so jej po obliki in pomenu popolnoma neznane. Le redko kdaj moramo zadržati latinsko besedo; razloževati, kdaj ravno, bilo bi tu preobširno. *)

Dostavek vredništva.

Misli in želje, razodete v pričujočem spisu, o slovenski terminologiji, so popolnoma tudi naše: le z združenimi močmi se da enaka reč srečno dognati, da doseže s časom občne veljavnosti. Da se more pri tem delu vsak Slovenec, ki ima potrebnih vednosti, djansko vdeleževati, odpira „slov. Glasnik“ serčno rad svoje liste vsakemu enacemu pomenkovanju, zakaj le po tej poti moremo priti do dobriх izrazov. Pa to še ni zadosti. Kakor hitro je kako delo dogotovljeno, naj ga vzame zastran osnove in jezika odbor naprošenih zvedencev v pretres, da se še popravi ali predela — pred natisom; kak shod v ta namen bi v naših dneh ne ostal brez neprilike. — Kar se tiče „slov. slovnice“, razpošljem je vsaj polovico (glasoslovje, oblikoslovje in besedoskladje) še tekočega mesca več preč. gg. s prošnjo, da jo blagovolijo še v rokopisu vzeti v presodbo. Naprositi hočemo v ta namen blagor. gg. dra. Miklošiča, Navratila in Cigaleta na Dunaju, Šolarja in Marušiča v Gorici, dra. Bleiweisa, Lesarja in Marna v Ljubljani, Majcigarja in Šumana v Mariboru, o. Ladislava Horvata v Novem mestu, Cegnarja in Levstika v Terstu, Mandelca, Valjavca in Žepiča v Varaždinu, Macuna, Erjavca in Tuškega v Zagrebu in še kacega družega jezikoslovca, če ostane še kaj odloga. — Tako naj storijo, po naših mislih, tudi vsi ostali gg. pisatelji, ki izdelujejo bukve za naše gimnazije in realke. A. J.

*) Poslana terminologija se porabi z ostalimi vred, ki smo jih prejeli od čast. g. g. Ladisl. Horvata, Šolarja in družih.

Mythologične drobtine.

(Po narodnih pripovedkah razglasuje Dav. Terstenjak.)

O praproti.

Ni je rastline, da bi jo Slovenci tako zelo čislali, kakor praprot. Pripovedajo, da te utegne praprotno seme, če ga deneš v škornje, nevidljivega storiti. Iz praproti delajo janževo roko, kresno roko. Uterga se praprot in pusti se na steblo pet vejic kot znamenje peterih perstov. S tako roko prideš lahko do podzemeljskih zakladov. Enake vere o praproti imajo tudi Čehi in Lužičani (Glej Hanušev: Bajeslovni Kalend. str. 182, 183.). Znana je prislovica latinska o praprotnem semenu: „Semen tartara terret“. Rusi čislajo poseben rod praproti tako imenovani *baranec*, *beranec* (der wollige Waldfarren). Koren te praproti je prevlečen z gosto žoltkasto volno; zato so ga primerili *beranu* (ovnu). (Glej: Wittstein etymol. botan. Wörterbuch str. 94.) Ob Janževem je letni solncevrat; razjasnuje se tedaj, zakaj se ravno praprot o Ivanjem tako močno časti in se mu bajevna moč prideva.

Valvasor (l. c. str. 356) tudi še omenja, da kranjske žene rabljajo za bajanje in čaranje zel „*adiantum aureum*“ ali „*polytrichon aureum majus*“. Stari Egipčani so mislili, da ta zel varuje pred pijanstvom, in da pijanca, če vejico te zeli v roke vzame, hitro strezni (glej Pierii Valeriani Hieroglyph. Venet 1604. Lib. XXV. str. 255.) Kako se ta zel velí po slovenski?

O marjetici.

Slišal sem praviti, da se more z marjetico (*primula veris*) zlata gora odpreti. Velí se tudi lučnek, po nemškem *Himmelschlüssel*, ker z mladega leta prva cvetí, in tako rekoč odpira ves cveteči svet in oznanja svetlejšo, prijetnišo dneve, močnejšo nebeško luč. Slovenska legenda pravi, da je ta cvetlica sveti Marjeti posvečena, od tod njeno ime: marjetica. Ktero pogansko božico sv. Marjeta v narodni veri nadomestuje, lahko bereš v Hanuševem „Bajesl. Kalend. str. 195“.

O verbi.

Verba naj rajši kraj vode raste. Stari Slovenci pa so si podzemeljski svet — pekel — mislili pod vodo, v gerdi muži, *) tako se torej tudi razjasnuje prislovica slovenska: hudič se iz verbe reží.

*) Zato v jeziku sorodnih Letov pekel pomenja: mužo, močvirno (glej Štender gramm. lettici., str. 267.

Polaci imajo prislovico: Zaljubil se je ko hudič v staro verbo. (Wurzbach, Sprichwörter der Polen, 2. Auflage, str. 183.)

O brinji.

Brinja (borovica, Wachholder) je symbol zdravonosne delavnosti. Če kogar glava boli — ima uroke, in ga kadijo z brinjevim zernjem.

O ibi.

Ibo, ko posebno žegnano, vtikajo za trave v hlevih, da živini kuga ne škoduje.

O dresenu.

O dresenu (Flöhkraut) pripovedajo Slovenci, da kdor na bin-košno nedeljo tri lističe te zeli na tešče pojé, ne škoduje mu škorpionov griz.

Pregovori in besedila na Štajarskem.

(Zapisal J. Gomilšak.)

Imam penez, kakor žaba perja. — Bojim se te kakor vrabelj nastave. — To si je pri svojem kruhu zmisli. — Cmiži se, kakor kislá Minka. — Drži se, kakor svete Lucije dedek. — Obira se po vseh kotih (ničesa se ne poprime). — Je legoden (schlimm) kakor divja stvar. — Trepeče kakor šiba na vodi. — Sladi se krog njega, kakor mačka krog sira (sala). — Je cusrav (raztrgan) ko bi se z vetrom tepel. — Je kuštrav, kakor jašjev (jelšin) germ. — Obnaša se, ko bi v staro lesó ručil. — Žaba v mlaki, ptica v zraki. — Sit kakor boben. — Reži se, kakor budalo iz brezja. — Sree mu treska, kakor pijancu hišne vrata. — Je mlada, kakor plava sliva. — Je šemast, ko bi ga kršeli pikali. — Tako sem jezen, da bi devet gib debelo gibanico prejedel. — Se suhe žganice napiti (übel ankommen). — Glad pasti, in zobe v steno tiščati (Hunger leiden). — Je zamerljiv, kakor breja mačka, — Obnaša se, ko bi godle sit bil. — Se k deli drži, kakor mačka k žgeči kaši, — kakor žaba k orehi. — Je preteknjen ko lovski pes. — To je kisló kakor cvič.

Besednik.

Na Dunaju mesca aprila. ☉ — Že v prvem letošnjem dopisu sem proti koncu nekoliko omenil, naj sosebno učitelji v šoli na sedajnost primeren ozir jemljejo. Ker se mi to imenitno zdi, hočem še nekaj o tem spregovoriti. Da je šola sploh na vse strani imenitna naprava, znana je in čislana resnica, in sicer toliko bolj, kolikor več dobrega sadu donaja. Veliko, neizrečeno veliko je na tem ležeče, kako je vstanovljena, kakšne duševne in telesne pripomočke ima, kaka je doba in državna naprava sploh. Vse to ima do šole svoj upliv. Kjer so dobro vredjene šole, in imajo pametne, izobražene učitelje in potrebne pripomočke, da je vsakemu mogoče se izobraževati in učiti, tam morajo dober sad obroditi. To se sploh sme upati, in se gotovo tudi zgodi, če niso posebni zadržki nasproti. Ali tudi je še gledati na čas, na državne naprave in druge razmere. Gotovo je, da so današnje šole že drugače ustanovljene, da se v njih na drugi podlagi uči in sicer bolj tako, kakor je sedajni dobi primerno, čeravno ne v vsem in povsod popolnoma. Veliko reči se zdaj govori in uči, od katerih se ljudem še pred nekaj leti sanjalo ni, ker čas očitvidno tirja svoje. Pa tudi je velika razlika med šolami v tej ali drugi državi, pri tej ali drugi vladi. Vsaka si zase kolikor moč pripravne šole napravlja in v njih tako učiti zapoveduje, kakor je nji po volji in si more dosti pripravnih ljudi izučiti in pridobiti. Pa tudi razni stanovi na to pazijo, da si iz šol, za njihove namene vstanovljenih, kolikor mogoče v vsem in za vse sposobnih delavcev dobé, drugače bi se namen tacih in enacih šol nikakor ne spolnil in ves trud, vsi pripomočki bi bili zastonj in zavrženi. Dozdaj se je pač večkrat primerilo, da če je tudi marsikteri več ali manj let šolo obiskoval, da ta ni bil ali ni mogel biti ali zavolj mnogih presoj ali pa tudi zavolj nepripravnosti, šolo zapustivši, posebno na kmetih obražtan — in vendar je morebiti več let šolske klopi tako ali tako gladil! Zdi se mi, ker učenje v šoli ni bilo v nikakoršni razmeri z zadevami potlejšnjih opravil. To pa je zdaj nekaj časa drugače, ker se predmeti učé, ki povsod v djansko življenje segajo, in bo sčasoma gotovo še boljše, ko bodo šole, posebno srednje, v duhu narodnem osnovane in se bo povsod poleg vstavnosti in ravnopravnosti na deželne potrebe gledalo. Takrat bo gotovo vsak potrebo in korist dobrih in prav osnovanih šol čutil in po vrednosti ceniti vedil, ker bo znanje občno blago postalo in se bo vsak sam lahko prepričal, da ima „vednost moč“. K temu bo pa vse ali vsaj

mnogo tudi svobodno gibanje in delovanje v vstavni državi pripomoglo. Da se pa to prej zgodi ali vsaj bolj pospeši, zato je zdaj poglobitni namen šoli in učenikom, buditi in oživljati ter vnemati mladenče do vstavnosti in svobode, do domovine in sploh vsega, kar semkaj spada in opominjati in kazati dolžnosti, ki jih bodo z naprej imeli, da bodo mogli vstavno in po postavah živeti in sploh domovini in državi koristiti z besedo in djanjem — v tistem domačem življenji ali pa v očitnem, doma ali drugod iz dóma.

Drugi časi, druge naprave in navade! Če se pa po starem še uči ali učilo bode, vse bo le enostransko ali slabo, in Anže bo, kar je bil Anžek. Nadjam se pa, da mi tu ne bo nihče očital, da govorim za kako razuzdanost ali sploh brezpostavnost. Nikakor ne! Govorim le zoper enostransko ali slabo podučevanje, ali tako, ki je vse le na pol, brez podlage in stalnosti pravega poznanja sedajnosti. Za katoliško vero pa nikakor ne more več nevarnosti biti, kakor je že bilo in je še; in cerkev se je vjemala in se bode z vsako vlado tako ali tako, dokler bo svet stal. Slednjič pa vsak vé, da se v boji, v nesreči krepost skuša ter bolja postaja, in da ima tudi najboljša reč nasprotnike in da se bo s svobodnim učenjem dobro bolje pospeševalo, kakor s pridrževanjem ali zatiranjem, kar se pa prej ali pozneje grozno maščuje — iz obeh strani, iz dobre, ker je premalo izurjenih borcev, iz slabe, ker je preveč nasprotnikov ali pa še celo vsi, ker ne znajo ceniti ali pa iz jeze nočejo ne tega ne drugega. Zatoraj sem po vsaki ceni za to, da se mladina posebno v srednjih šolah podučuje v duhu in po potrebah sedajnega časa in menim, da tu ni ravno treba slabega si izvoliti, ampak dobrega, da se bo veri, vstavi in svobodi ter tako potrebam narodovim zadostovalo. — Kako more n. pr. časništvo cveteti, če nima delavcev in dosti bravcev? — najbolje bi moralo obožati in jenjati. In vendar nam ga je dan današnji potreba skorej bi rekel kakor ribi vode, pa ne samo političnega, ampak tudi znanstvenega, lepoznanškega in cerkvenega. Kje pa se bode vzelo, če bi šol ne bilo, ali se v njih nič zanj ne pripravljalo? Potem ni čuda, če si ga nasprotniki osvojé in ga za njihove namene rabijo. Nadalje vzhaja iz pravega poduka tudi pravo spoznanje dolžnosti, ki jih imamo po stanu do vseh spolnovati. In ena izmed teh je gotovo tudi tista do domovine! Kaj pa, če je človek zadosti ne pozna? Gotovo je, da je ne more ljubiti in dolžnost do nje spolnovati. In če jih, jih le povrhoma, zraven pa dela nemir in razprtje na vse kraje in ne vé ne dobrega ne slabega razločiti. Kakošni ljudje so to — še več kakor trst od vetra semtrtje gnan — kar nam ravno neka kranjska brošurica zadostno priča. „Thierfabel“ se mora po pravici za najslabši produkt take spačenosti in omahljivega značaja imeti, ki ne vem ali iz jeze ali nevednosti ali popačenosti „s Knittelreimi“ vso svojo mehkužnost in porednost svetu razodeva.

* Spisovanje šolskih bukev za naše gimnazije in realke po vseh straneh prav veselo napreduje. Ni dvomiti, da bodo do novega šolskega

leta, če ne v natisu, vsaj gotovo v rokopisu popolnoma dogotovljene. Pervi sad te prizadeve je „Katekizem ali keršanski katoliški nauk“, ki ga je za spodnje gimnazije in niže realke spisal g. Anton Lesar, katehet c. k. realke v Ljubljani. — Knjiga, po osnovi in po besedi enako izverstna, more se po vsi pravici kinč naše duhovne literature imenovati in se z vsacim enacim delom v drugih jezikih meriti. Naj g. pisatelj ne omaga v svoji delavnosti in nas v kratkem tudi z ostalimi verozakonskimi knjigami za našo mladino v šolah oskerbí. Knjiga, prav lepo v Blaznikovi tiskarnici natisnjena, šteje 230 str. in veljá v Ljubljani le 64 kr. — Pri tej priložnosti pa ne moremo zamolčati že mnogokrat razodete želje, da bi se vsaj imenitniše slovenske bukve po vseh slovenskih mestih in povsod po enaki ceni dobivale; posebno velja to o šolskih bukvah, da se ne bodo v vsakem mestu po drugi ceni prodajale.

* Pod naslovom „slovenski jezik pa krajnska špraha“ prišla je na svitlo brošura, ki obsega podučno-humoristični govor g. dra. J. Bleiweisa v ljubljanski čitavnici. Prav šaljivo, pa vendar tudi resnobno, da se mora na prvi mah vsakemu bravcu prikupiti, prebira ta knjižica: ali je slovenski jezik na svetu ali ga ni? in kaj je jezik slovenski, kaj pa špraha kranjska? — Prepričani smo si, da jo bo vsak bravec s tolikim veseljem prebral in prebiral, kakor smo jo mi od konca do kraja; tako prijetno po domače je pisana. Knjižica velja le 20 kr. in se dobiva tudi v Liegelnovi knjigarnici v Celovecu. — Naj razveseluje prijatle in spokorí vse nasprotnike našega milega jezika!

* Tudi slovenska mladina se veselo giblje. Velika navdušenost za domačo reč se razodeva po vseh slovenskih gimnazijah. Marljivo prebirajo v domačem jeziku pisane knjige in časopise; kakor pridne bučelice se vadijo tudi v slovenski pisavi. Vse posneme in spodbuje vredno je početje ljubljanskih dijakov, ki so ravno kar med seboj osnovali majhno zbero lastnih slovstvenih izdelkov, ki po dvakrat na mesec na kamnu tiskana, pod naslovom „Torbica“ izhaja in razno mnogoobetavno pervino v prozi in verzih na svitlo donaša. Le marljivo naprej! — Tako so si tudi naši celovški dijaki že pred pol letom osnovali „Lipico“, v katero vpisujejo svoje slovstvene izdelke. Prej ko ne imajo tacih vaj tudi po ostalih gimnazijah.

* Preveselo novico so prinesle „Novice“: da se kmalo spolni splošna želja Slovencev po samostojnem slovenskem političnem časniku. Naš visoko spoštovani pesnik in pevec g. Mirosl. Vilhar je namreč izročil sl. c. k. dež. poglavarstvu v Ljubljani prošnjo za dovoljenje slovenskega časnika, ki ga želí vsak teden enkrat pod naslovom „Na prejš“ na svitlo dajati. Obsegal bo zraven političnega dela lepoznanška in tergovske reči in mnogoverstna naznanila. — Temu veselemu naznanilu dostavljamo le dve želji: prvo, da bi kmalo nastopil svojo pot, drugo pa, da bi nas v tednu vsaj dvakrat obiskoval, po oblici in po osnovi podoben českemu „Pozoru“. — Pretekli mesec sta jela dva nova ne-

politična časnika v sosedni Štajarski v nemškem jeziku izhajati, namreč v Gradcu „Hoch vom Dachstein, illustriertes Wochenblatt für Wissenschaft und Belletristik“ (vrednik dr. E. Netolička, četertletna cena 1 fl. 20 kr.) in v Mariboru „Correspondent für Untersteiermark“, (cena 1 fl. 50 kr.) posebno srenjskim in družinskim zadevam namenjen. Obá časnika sta prav lepo vredovana in brez skerbi najdeta podpore tudi med nami Slovenci, če bosta, kakor doslej, pravična tudi slovenskim prizadevam.

* Veteran serbske književnosti in izdajatelj serbskih narodnih pesem, ki se jim čudi ves učeni svet, g. Vuk Štefanović Karadžić tiska na Dunaju četrto knjigo z novimi biserji serbske narodne poezije. Ko bo ta dogotovljena, misli v kratkem še peto knjigo z enacim blagom na svitlo poslati. — G. J. Gjorgjević, vrednik „srbskega Dnevnika“, je izdal prevažno knjigo pod naslovom „Радна благовештенског сабора народа србског у сремским Карловцима 1861“, ki obsega vse govore in obravnave lanske serbske narodne skupščine in vse privilegije in zakone od l. 1690 do najnovejših časov, ki se tičejo serbskega naroda. Pridjana je tudi karta Bačke, Srema in Banata s predloženimi granicami za serbsko vojvodino. Gotovo bo ta knjiga dobro došla vsem prijateljem serbskega naroda in sploh avstrijskim zgodovinarjem.

** Ravno kar se razpošilja 4. vezek „Cvetja iz domačih in tujih logov“, ki obsega konec klasične prestave „Viljema Tella“ in začetek prekrasne pripovedke „Babica“ od Božene Nemcove v prelepi Cegnarjevi prestavi. — Naslednji štiri vezki (kterih bota vsaj prva dva mesca junija, ostala pa po šolskih praznikih prišla na svitlo) obsegali bodo nadaljevanje „Babice“ in „Ksenofontove spomine na Sokrata“. G. g. naročniki, ki so plačali le za 4 vezke, naj blagovolijo naročnino (1 fl. 24 kr.) za naslednje štiri vezke kmalo poslati, če želé posamezne vezke poštnine proste po pošti prejemat. Tudi na prve 4 vezke se naročila še prejemale po pošti in po bukvarnicah; sicer pa velja „Viljem Tell“ 1 gld. „Platonov Kriton in Apologija“ pa 36 kr.

Zahvala ilirski matici v Zagrebu.

Podpisani poteruje s tem sprejembo matičnih bukev za celovško gimnazijalno mladino in se v njenem imenu serčno zahvaljuje za prelepo darilo.

Anton Janežič.

Listnica.

Da smo mogli natisniti celo botaniško terminologijo, pride konec sostavka „o obleki“ prihodnjič; tako tudi nekaj družega, kar je bilo za ta list namenjeno. G. A. Z. Povest ali potpis prihodnjič. G. F. L. v L. Če bo le mogoče, prihodnjič. G. J. B. v L. Ravno tako. G. G. K. Za ta čas prepozno; omenjeno le pošljite.

Natisnil Janez Leon v Celovcu.